

Małgorzata Jas
Małgorzata Jarosińska

Zadania dyrektorów i nauczycieli publicznych przedszkoli i gimnazjów w okresie przejściowym wdrażania zmian w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej

17 listopada 2010 roku Minister Edukacji Narodowej podpisał sześć nowych rozporządzeń regulujących nowy model pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1487),
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1490),
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1489),
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1491),
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych po-

radni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1488),

6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz. U. z 2010 r. Nr 228, poz. 1492).

Punktem wyjścia do organizacji nowego modelu pomocy psychologiczno-pedagogicznej musi stać się, w przypadku każdego przedszkola, szkoły i placówki, pierwsze z wymienionych wyżej rozporządzeń, które:

- definiuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz uściśla terminologię stosowaną w przepisach,
- podkreśla dobrowolność i nieodpłatność pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- opisuje podstawowe role i zadania osób odpowiedzialnych za organizowanie, udzielanie i inicjowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia,
- wymienia i opisuje formy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi, a także jego rodzicom i nauczycielom,
- objaśnia zespołową formułę pracy nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów (organizacja pracy, zadania zespołu planującego i koordynującego pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla ucznia),
- podkreśla rolę rodziców w planowaniu i realizacji działań wspierających wobec ich dziecka,
- objaśnia, czym jest plan działań wspierających (PDW) i karta indywidualnych potrzeb ucznia

- ze specjalnymi potrzebami,
- wskazuje indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET) jako dokument opracowywany wyłącznie dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- reguluje możliwości zatrudniania dodatkowo nauczycieli i specjalistów w przedszkolach, szkołach i placówkach,
- podaje zasady i terminy obowiązujące w tzw. okresie przejściowym.

Dla dyrektorów, którzy już od 1 września 2011 roku muszą zorganizować pomoc psychologiczno-pedagogiczną na nowych zasadach, istotna jest znajomość, właściwa interpretacja oraz realizacja zadań wynikających z rozporządzeń. Chodzi tu o dyrektorów przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, gimnazjów, szkół specjalnych wszystkich typów, oddziałów specjalnych w szkołach ogólnodostępnych i placówkach.

Aby 1 września roku szkolnego 2011/2012 nauczyciele i specjaliści mogli skutecznie realizować nowe zadania, już dziś ich dyrektorzy muszą podjąć szereg działań przygotowawczych. Niektóre z tych działań – kamienie milowe na drodze zmiany – są określone w przepisach terminami, przypadającymi na rok szkolny 2010/2011. Inne, nie mniej ważne i potrzebne, wynikają z logiki planowania zmiany, jaką jest wdrożenie organizacji nowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach weszło w życie z dniem 1 lutego 2011 roku.

Mimo że – zgodnie z §35 ust. 1 – w roku szkolnym 2010/2011 pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana na starych¹ zasadach, dyrektorzy przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych, gimnazjów, szkół specjalnych wszystkich typów, oddziałów specjalnych w szkołach ogólnodostępnych i placówkach muszą podjąć nowe działania, opisane w przepisach przejściowych (§34), aby do 31 marca 2011 roku

zorganizować dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zespoły, które wykonają zadania określone w §20 ust. 1, tj.:

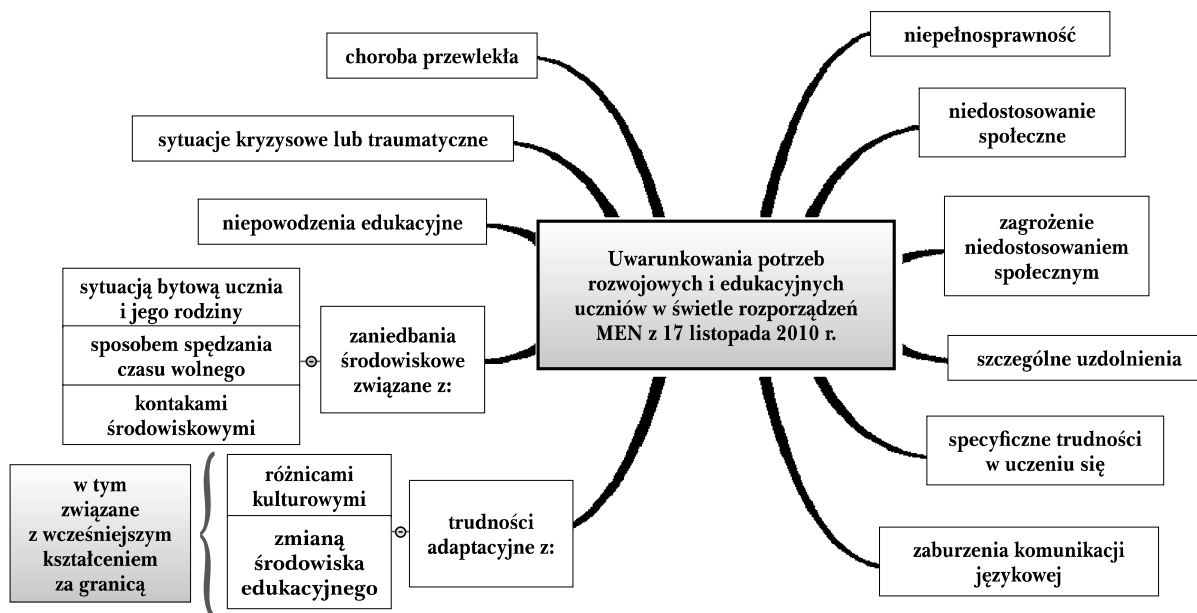
- ustalenie zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia,
- określenie zalecanych form, sposobów i okresów udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- zaplanowanie działań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Logiczne wydaje się zatem podjęcie następujących działań:

1. Zapoznanie się z nowymi przepisami prawa przez dyrektora szkoły/zespół kierowniczy.
2. Konsultacje dyrektora/zespołu kierowniczego z pedagogiem/psychologiem szkolnym, specjalistami (w tym zatrudnionymi w poradni psychologiczno-pedagogicznej) w celu właściwej interpretacji przepisów.
3. Dostarczenie nauczycielom aktualnej wiedzy o planowanych zmianach w organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej ze zwróceniem uwagi nie tylko na nowe zadania, ale także powody zmiany (konteksty, umiejscowienie w systemie edukacyjnym, idee zmian, cele itp.). Skorzystanie z różnych, najskuteczniejszych w odniesieniu do konkretnej rady pedagogicznej i szkoły, form uczenia się nowych rozwiązań, przekazywania aktualnych informacji itp.
4. Wspólna analiza zasobów przedszkola, szkoły, placówki w celu określenia potencjału (organizacyjnego, ludzkiego, bazowego) na progu wdrażania zmiany. Przegląd kwalifikacji i kompetencji nauczycieli i specjalistów zatrudnionych w szkole pod kątem efektywnego wykorzystania tych zasobów w organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5. Zgodnie z teorią kierowania zmianą edukacyjną – systematyczny przekaz aktualnych informacji wszystkim, których zmiana dotyczy. Nauczyciele (ale i rodzice, i sami uczniowie), nieświadomi powodów wprowadzania zmiany, mogą stać się barierą postępu².
6. Analiza posiadanych przez szkołę opinii i orzeczeń uczniów – przyporządkowanie ich do katalogu zawartego w §2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

¹ Por. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. Nr 11, poz. 114).

² Por. Ekiert-Grabowska D. [red.] *Współczesne tendencje w kierowaniu zmianą edukacyjną. Antologia II*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 1997.

7. Analiza rozwiązań dotychczas stosowanych wobec uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – dyskusja o kontynuacji najskuteczniejszych form pomocy, które sprawdziły się w warunkach szkoły oraz pożądanych w przyszłości.
  8. Wytypowanie, zgodnie z ww. katalogiem potrzeb, innych uczniów (nieposiadających ani opinii, ani orzeczeń) do objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole. Ustalenie zakresu pomocy.
  9. Powołanie przez dyrektora – do 31 marca 2011 roku – zespołów planujących i koordynujących udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej konkretnym uczniom (zespół tworzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści prowadzący zajęcia z uczniem).
  10. Wyznaczenie przez dyrektora osób koordynujących pracę zespołów (pracę kilku zespołów może koordynować także jedna osoba).
  11. Zapoznanie (się) członków zespołu z zadaniami zespołu, dokonanie ustaleń organizacyjnych, przydział ról, ustalenie potrzeb zespołu itp.
  12. W przypadku uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w roku szkolnym 2010/2011 – dokonanie przez odpowiednie zespoły oceny efektywności tej pomocy.
  13. Ustalenie zakresów, w których uczniowie wymagają pomocy psychologiczno-pedagogicznej z uwagi na ich indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne, w tym szczególne uzdolnienia.
  14. W gimnazjach, ponadto, ocena dotychczas stosowanych rozwiązań w zakresie doradztwa zawodowo-edukacyjnego, a następnie – zaplanowanie działań z tego zakresu na rok szkolny 2011/2012.
  15. Określenie przez zespoły zalecanych form, sposobów i okresów udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poszczególnym uczniom (zgodnie z katalogiem przewidzianym odpowiednio dla przedszkoli, szkół i placówek w §6 kluczowego rozporządzenia). Pożądane jest, aby na tym etapie ściśle współpracować z rodzicami uczniów i z samymi uczniami.
  16. Przekazanie ustaleń zespołów dyrektorowi. Można już w roku szkolnym 2010/2011 założyć uczniom karty indywidualnych potrzeb, bo choć nie jest to wymagane rozporządzeniem, ułatwi zebranie informacji.
  17. Analiza efektywności wykorzystania tzw. godzin karcianych i uwzględnienie ich w organizacji zajęć służących zaspokojeniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów.
  18. Sporządzenie przez dyrektora arkusza organizacji przedszkola, szkoły, placówki.
  19. Rozmowy z przedstawicielami organu prowadzącego – dyskusja o zalecanych przez zespoły formach pomocy uczniom, nauczycielom, rodzicom uczniów.
  20. Po zatwierdzeniu arkusza organizacji przedszkola, szkoły, placówki (a więc po 30 kwietnia 2011 roku) niezwłoczne poinformowanie na piśmie rodziców uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną w roku szkolnym 2011/2012 o przewidzianych dla ucznia formach pomocy, sposobach i okresie jej udzielania oraz o liczbie godzin zatwierdzonych zajęć.
- Oczywiście prezentowany wyżej algorytm postępowania w okresie przejściowym nie jest listą

zamkniętą, ale tylko propozycją racjonalizacji organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Nie rozwinęliśmy szczegółowo w tekście wstępu organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Trzeba pamiętać jednak, że jeżeli w przedszkolu, szkole, placówce jest taki uczeń, to w okresie przejściowym, przed złożeniem arkusza organizacyjnego i określeniem form pomocy, trzeba dokonać oceny efektywności dotychczas udzielanej mu pomocy oraz wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia. Warto nawiązać w związku z tym współpracę ze specjalistami poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Termin opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz planów działań wspierających dla pozostałych uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną przypada już na nowy rok szkolny – 30 września 2011 roku. Pamiętać trzeba, że dla ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego nie zakładamy karty indywidualnych

potrzeb – dla niego opracowujemy tylko indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny.

Tam, gdzie karta – tam plan działań wspierających (PDW).

Tam, gdzie orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – tam indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (IPET).

Planując organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pamiętajmy o tym, że najważniejszym odbiorcą działań jest UCZEŃ. *Jeżeli zmiany w praktyce (...) nie mają wpływu na uczniów, będziemy musieli przyznać otwarcie, że tak naprawdę inwestujemy bardziej w rozwój personelu niż w podnoszenie umiejętności uczniów*³.

Małgorzata Jarosińska jest nauczycielem konsultantem w Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach

Małgorzata Jas jest nauczycielem konsultantem w Świętokrzyskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach, kierownikiem Pracowni Doskonalenia Kadry Kierowniczej i Doradztwa Metodycznego

W Budapeszcie odbyła się międzynarodowa konferencja poświęcona pracy z uczniem zdolnym, zorganizowana z okazji pierwszego Europejskiego Dnia Talentów. W spotkaniu, przygotowanym w ramach węgierskiej prezydencji w Unii Europejskiej, uczestniczyła polska delegacja, której przewodniczył Mirosław Sielatycki, podsekretarz stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

Otwierając spotkanie Rozsa Hoffmann, węgierski sekretarz stanu do spraw edukacji podkreśliła, że praca z uczniem zdolnym to jeden z priorytetów trwającej obecnie węgierskiej prezydencji w UE. W każdym człowieku tkwi jakiś talent, naszym zadaniem jest go odkryć i stworzyć warunki, by mógł się on rozwijać – powiedziała Rozsa Hoffmann, witając uczestników konferencji.

Wiceminister Mirosław Sielatycki zaprezentował polskie doświadczenia w pracy z uczniem zdolnym, mówiąc między innymi o trwającym właśnie Roku Odkrywania Talentów oraz o Dniu Talentów, który odbył się 21 marca. Cieszymy się, że prezydencja węgierska podniosła ten temat. Służymy naszymi doświadczeniami i jednocześnie deklarujemy, że gdy Polska obejmie za trzy miesiące przewodnictwo w Unii Europejskiej, będzie kontynuowała wysiłki na rzecz wspierania talentów – powiedział wiceminister Mirosław Sielatycki.

W rozpoczętej 7 kwietnia dwudniowej konferencji uczestniczyło ponad 300 osób z 20 krajów. Europejski Dzień Talentów obchodzony był po raz pierwszy 9 kwietnia.

<http://talentday.eu/content/european-talentday-2011>

³ Huberman M. *Critical introduction* [w:] Fullan M. *Successful Improvement*, Open University Press, Londyn 1992. Cytat za: Hopkins D., Ainscow M., West M. *Sens zmian edukacyjnych* [w:] Ekiert-Grabowska D. [red.] *Współczesne tendencje w kierowaniu zmianą edukacyjną. Antologia II*, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa 1997, s. 55.